

Republica Moldova

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE

DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 77g/2024

privind excepția de neconstituționalitate a Legii nr. 132 din 17 iunie 2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate în ansamblul său, precum și a articolelor 27 alin. (5) și 37 alin. (6) din această Lege

CHIȘINĂU

21 noiembrie 2024

Curtea Constituțională, judecând în componența:

nei Domnica MANOLE, *Președinte*
nei Viorica PUICA,
dlui Nicolae ROȘCA,
nei Liuba ȘOVA,
dlui Serghei ȚURCAN,
dlui Vladimir ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea dlui Vasili Oprea, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată la 3 aprilie 2024,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 21 noiembrie 2024, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. La originea cauzei se află sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a Legii nr. 132 din 17 iunie 2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate în ansamblul său, precum și a articolelor 27 alin. (5) și 37 alin. (6) din această Lege, în partea în care acestea omit să reglementeze nulitatea actului de constatare emis peste termenele legale relevante, ridicată de dl avocat Vitalii Lazăr, în interesele dlui Stepan Cara, parte în dosarul nr. 3-107/2023, pendinte la Curtea de Apel Chișinău.

2. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost trimisă la Curtea Constituțională de un complet de judecători ai Curții de Apel Chișinău format din dnii Ghenadie Mîra și Grigore Dașchevici și dna Angela Bostan, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție

A. Circumstanțele litigiului principal

3. La 29 aprilie 2022, la Secretariatul Autorității Naționale de Integritate a fost înregistrată o sesizare cu privire la încălcarea regimului juridic al declarării averii și intereselor personale de către dl Stepan Cara, consilier în cadrul Consiliului municipal Comrat la data depunerii sesizării.

4. Inspectorul de integritate a efectuat verificarea prealabilă a acestei sesizări și, prin procesul-verbal nr. 277/02¹ din 23 mai 2022, a dispus inițierea controlului averii și intereselor personale ale dlui Stepan Cara. Totodată, dl Stepan Cara a fost informat despre procesul-verbal menționat și despre drepturile sale prevăzute la articolul 33 din Legea nr. 132/2016.

5. La 23 mai 2023, Autoritatea Națională de Integritate a emis actul de constatare nr. 71/02² în privința dlui Stepan Cara, prin care a constatat

¹ <https://ani.md/sites/default/files/pvi277.PDF>

² <https://ani.md/sites/default/files/2023-05/AC71.PDF>

încălcarea regimului juridic al declarării averii și intereselor personale prin includerea unor date eronate și incomplete în declarațiile de avere și interese personale depuse pentru anii 2016-2021, prin existența unei diferențe substanțiale între avere, venituri și cheltuieli în aceeași perioadă și prin deținerea averii nejustificate în mărime totală de 2 844 032 lei. Cauza a fost trimisă instanței de judecată în vederea dispunerii confiscării averii nejustificate.

6. La 22 iunie 2023, dl Stepan Cara a atacat la Curtea de Apel Chișinău actul de constatare menționat mai sus. În cererea sa de chemare în judecată, acesta a menționat, între altele, că au fost încălcate termenele procedurale de control privind respectarea regimului juridic al averii.

7. În cadrul ședinței de judecată, dl avocat Vitalii Lazăr a ridicat, în interesele dlui Stepan Cara, excepția de neconstituționalitate a Legii nr. 132 din 17 iunie 2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate în ansamblul său, precum și a articolelor 27 alin. (5) și 37 alin. (6) din această Lege în partea în care acestea omit să reglementeze nulitatea actului de constatare emis peste termenele legale relevante.

8. Printr-o încheiere din 21 martie 2024, un complet de judecători ai Curții de Apel Chișinău a admis ridicarea excepției de neconstituționalitate și a trimis sesizarea la Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia.

B. Legislația pertinentă

9. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 20

Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngrădi accesul la justiție.”

Articolul 23

Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

„(1) Fiecare om are dreptul să i se recunoască personalitatea juridică.

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.”

Articolul 26

Dreptul la apărare

„[...]”

(2) Fiecare om are dreptul să reacționeze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale.

[...]”

10. Prevederile relevante ale Legii nr. 132 din 17 iunie 2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate sunt următoarele:

Articolul 26

Etapele controlului averii și al intereselor personale

„Inspectorii de integritate verifică declarațiile de avere și interese personale, iar în cazurile prevăzute de prezenta lege, inițiază controlul averii și al intereselor personale, de asemenea verifică în prealabil sesizările depuse de persoanele fizice sau persoanele juridice, precum și sesizările din oficiu, și efectuează controlul averii și al intereselor personale ale persoanelor vizate de aceste sesizări.”

Articolul 27

Verificarea declarațiilor de avere și interese personale

„[...]

(5) Verificarea declarațiilor de avere și interese personale se efectuează în cel mult două luni din momentul distribuirii/redistribuirii acestora. Ținând cont de complexitatea cauzei, de volumul de informații ce trebuie obținute și analizate, de comportamentul participanților vizați și a autorităților relevante, în baza unei solicitări motivate a inspectorului de integritate, președintele sau vicepreședintele Autorității poate prelungi termenul de verificare a declarației de avere și interese personale cu încă o lună.

[...]”

Articolul 33.

Controlul averii și al intereselor personale

„[...]

(14) Controlul averii și al intereselor personale se efectuează în cel mult 9 luni de la repartizarea sesizării. Ținând cont de complexitatea controlului, de comportamentul participanților vizați și a autorităților relevante, în baza unei solicitări motivate a inspectorului de integritate, președintele sau vicepreședintele Autorității poate prelungi termenul de efectuare a controlului până la cel mult 18 luni.”

Articolul 37

Controlul privind respectarea regimului juridic al conflictelor de interese, al incompatibilităților, restricțiilor și limitărilor

„[...]

(6) Controlul privind respectarea regimului juridic al conflictelor de interese, al incompatibilităților, restricțiilor și limitărilor se efectuează în cel mult 3 luni de la repartizarea sesizării. Ținând cont de complexitatea controlului, de comportamentul participanților vizați și a autorităților relevante, în baza unei solicitări motivate a inspectorului de integritate, președintele sau vicepreședintele Autorității poate prelungi termenul de efectuare a controlului până la cel mult 6 luni.

[...]”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

11. Autorul menționează că Legea cu privire la Autoritatea Națională de Integritate nu prevede nulitatea actului de constatare emis cu depășirea termenului legal de efectuare a controlului respectării regimului juridic al declarării averii și intereselor personale. În opinia sa, această omisiune normativă afectează în special articolele 27 alin. (5) și 37 alin. (6) din Lege. Deși aceste norme prevăd că verificarea declarațiilor de avere și interese personale se efectuează în termene precise, în Lege nu există vreo prevedere care să precizeze care sunt consecințele juridice în cazul în care

termenele sunt depășite. Autorul afirmă că actul emis în afara termenului legal nu poate să producă efecte juridice și notează că acesta trebuie declarat nul, făcând o analogie cu articolul 251 din Codul de procedură penală.

12. În acest context, autorul excepției susține că prevederile contestate încalcă articolele 16, 20, 23 și 26 alin. (2) din Constituție.

B. Aprecierea Curții

13. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

14. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor prevederi din Legea nr. 132 din 17 iunie 2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate, ține de competența Curții Constituționale.

15. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost ridicată de avocatul unei părți în proces. Astfel, Curtea constată că sesizarea este formulată de subiectul căruia i s-a acordat acest drept pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

16. Curtea observă că autorul contestă Legea nr. 132 din 17 iunie 2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate în ansamblul său și, în particular, articolele 27 alin. (5) și 37 alin. (6) din Lege, în partea în care acestea omit să reglementeze nulitatea actului de constatare emis cu depășirea termenului procedural relevant. Aceste prevederi nu au făcut anterior obiect al controlului de constituționalitate.

17. Excepția de neconstituționalitate a fost ridicată într-o cauză care are ca obiect controlul legalității unui act de constatare emis de Autoritatea Națională de Integritate privind controlul averii și intereselor dlui Stepan Cara. În acest caz, procedura în fața ANI a parcurs două faze: (i) verificarea prealabilă a sesizării înregistrate la 29 aprilie 2022, care s-a încheiat la 23 mai 2022 prin emiterea unui proces-verbal, și (ii) controlul averii și al intereselor personale ce a demarat la 23 mai 2022, terminându-se la 23 mai 2023, odată cu emiterea actului de constatare nr. 71/02 (a se vedea §§ 3-5 *supra*). În cererea din fața instanței de judecată autorul contestă doar actul emis după ce faza de verificare prealabilă a sesizării s-a încheiat, iar în contestație acesta solicită, *inter alia*, anularea actului de constatare din motiv că ANI a încălcat articolul 27 alin. (5) din Lege, care prevede că declarațiile de avere și interese personale se verifică în termen de cel mult două luni, termen care poate fi prelungit cu o lună.

18. Totuși, Curtea constată că articolul 27 din Lege nu este incident în cauza în care a fost ridicată excepția, pentru că actul de constatare al ANI atacat în instanța de judecată a fost emis în procedura de control al averii și al intereselor personale la o etapă posterioară celei reglementate de acest articol. Prin urmare, articolul 27 din Lege nu este incident în cauza în care a fost ridicată excepția.

19. Din raționamente asemănătoare nici articolul 37 alin. (6) din Lege nu este incident, deoarece acesta reglementează termenul procedural al controlului privind respectarea regimului juridic al conflictelor de interese, al incompatibilităților, al restricțiilor și al limitărilor și nu se referă la

controlul averii și al intereselor personale care se efectuează în termenele stabilite la articolul 33 alin. (14) din Lege.

20. Referitor la capătul sesizării care pretinde că Legea nr. 132 din 17 iunie 2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate în ansamblul său omite să reglementeze nulitatea actului de constatare emis cu depășirea termenului procedural relevant, Curtea reține următoarele.

21. În jurisprudența sa, Curtea a precizat că omisiunea legislativă poate constitui obiect de examinare al Curții Constituționale dacă prin aceasta este afectat un drept constituțional fundamental (HCC nr. 19 din 3 iulie 2018, § 59; DCC nr. 162 din 29 decembrie 2020, § 23; DCC nr. 125 din 5 octombrie 2023, § 18). Astfel, Curtea va analiza, prin prisma argumentelor autorului sesizării, dacă omisiunea legislativă invocată de autorul sesizării reprezintă o ingerință într-un drept fundamental (DCC nr. 14 din 7 februarie 2023, § 21; DCC nr. 174 din 7 decembrie 2023, § 20).

22. Curtea reține că, deși autorul excepției a indicat că omisiunea legislativă în discuție încalcă articolele 16 (*egalitatea*), 20 (*accesul liber la justiție*), 23 (*dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle*) și 26 alin. (2) (*dreptul la apărare*) din Constituție, acesta nu a argumentat în ce măsură depășirea termenului de control al averii și al intereselor personale afectează articolele constituționale menționate mai sus. În situații similare, Curtea a respins ca inadmisibile sesizările formulate astfel, precizând că simpla trimitere la un text din Constituție, fără explicarea pretensei neconformități a prevederilor legale contestate cu acesta, nu echivalează cu un argument (a se vedea DCC nr. 50 din 2 mai 2023, § 22). Curtea reiterează că nu-l poate substitui pe autorul excepției la invocarea argumentelor de neconstituționalitate (a se vedea DCC nr. 52 din 4 mai 2023, § 27).

23. Cât privește pretenția autorului care afirmă că actul de constatare emis în afara termenului legal trebuie declarat nul prin analogie cu articolul 251 din Codul de procedură penală, Curtea precizează că nu poate reține o asemenea argumentare. În jurisprudența sa, Curtea a notat că examinarea constituționalității unei prevederi legale are în vedere compatibilitatea acesteia cu dispozițiile constituționale pretins a fi încălcate, nu compararea prevederilor cuprinse în același sau în acte normative diferite și raportarea unei concluzii care ar rezulta din comparație la dispoziții ori principii ale Constituției (a se vedea HCC nr. 36 din 23 noiembrie 2021, § 25; HCC nr. 6 din 10 martie 2022, § 14).

24. Prin urmare, pe baza celor menționate mai sus, Curtea reține că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate este inadmisibilă și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, pe baza articolelor 135 alin. (1) literele a) și g), 140 alin. (2) din Constituție, 26 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a Legii nr. 132 din 17 iunie 2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate în ansamblul său, precum și a articolelor 27 alin. (5) și 37 alin. (6) din această Lege, ridicată de dl avocat Vitalii Lazăr, în interesele dlui Stepan Cara, parte în dosarul nr. 3-107/2023, pendinte la Curtea de Apel Chișinău.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Domnica Manole

Chișinău, 21 noiembrie 2024

DCC nr. 146

Dosarul nr. 77g/2024